

Elevrådsutbildning hösten 2021

En del av Demokratisering med ungt inflytande
som är ett av jubileumsprojekten i firandet av
Göteborg 400 år

Med stöd från Levande historia

Göteborgs
Stad

4
2021
0 GÖTEBORG
1621-2021

Innehållsförteckning

BAKGRUND OCH SYFTE	3
GENOMFÖRANDE	4
RESULTAT	8
REFLEKTIONER OCH MÖJLIGA STEG FRAMÅT	12

BAKGRUND OCH SYFTE

Som en del av Jubileumssatsningen ”Demokratisatsning med ungt inflytande” har åtta elevråd från olika högstadieskolor i Göteborg under hösten (2021) genomfört en utbildning kring medskapande metoder och elevdemokrati. Utbildning och rapportering är genomförd av konsulter från företaget Pussla i gott samarbete med stadens arbetsgrupp för elevrådsutbildningen.

De grundläggande demokratiska värderingar som den svenska skolan vilar på finns beskrivna i skolans styrdokument, skollag och läroplaner, och ska genomsyra skolans hela verksamhet på ett konkret sätt.

Det finns olika perspektiv på vad delaktighet och inflytande i skolan innebär. Det handlar dels om att eleverna tillägnar sig faktiska kunskaper om hur ett demokratiskt samhälle fungerar och vilka rättigheter och skyldigheter en medborgare har. Det handlar också om att de får möjlighet att göra sin röst hörd, tex genom inflytande i beslutsprocesser via klassråd och elevråd. Delaktighet och inflytande innebär också att ges tillfälle att vara aktiv i undervisningen, dvs att elevernas erfarenheter och röster tas med när undervisning planeras, genomförs och utvärderas.

Den här satsningen har fokuserat på elevers rätt till formellt inflytande genom elevrådet på skolan. I elevrådet finns en unik möjlighet för barn och unga att träna på de förmågor som ett demokratiskt samhälle är beroende av, såsom förmågan att föra demokratiska samtal, aktivt deltagande och kollektivt beslutsfattande. Förutom att elever har rätt till inflytande så är de också experter på sin egen verklighet och en ovärderlig tillgång i skolutveckling om de bara ges möjlighet.

Utbildningens syfte var att ta vara på ungas kompetens och:

- utveckla nya arbetsformer för elevråden och ungas inflytande i skolan.
- öka elevernas kapacitet att själva bli bärare av medbestämmandeprocesser.
- stärka arbetet med elevdemokratin.
- öka elevrådets legitimitet.

GENOMFÖRANDE

Utbildningen innebar för varje elevråd ett förmöte, en utbildningsdag tillsammans med ett annat elevråd och en uppföljning. Utbildningsdagarna genomfördes i november och uppföljningarna i december och januari.

Design av utbildningen

Under september och oktober månad konkretiserade och finslipade Pussla tillsammans med arbetsgruppen för elevrådsutbildningen utbildningens upplägg och innehåll.

Arbetsgruppen för elevrådsutbildningen:

Paula Aijmer (Stadsledningskontoret)

Maria Fridén (Grundskoleförvaltningen)

Katja Knuutinen (Stadsledningskontoret)

Gunnel Falck (Utbildningsförvaltningen, Center för skolutveckling)

För att skapa en givande utbildning som når målgrupp och syfte på bästa sätt tog Pussla hjälp av sina tidigare erfarenheter av liknande uppdrag och lyssnade in den specifika kontexten genom att:

- ta del av den stora erfarenhet kring ungas inflytande och skolan som finns i demokratiseringsens arbetsgrupp, Göteborgs stad.
- prata med några unga med erfarenhet från elevrådsarbete.
- ta del av material från relevanta projekt i staden så som ”Charta för demokrati i skolan”.
- ta del av organisationer så som Sveriges elevråds kunskap inom området.

Pussla tog sedan fram ett konkret upplägg för utbildningsdagen som presenterades för arbetsgruppen för elevrådsutbildningen. Efter feedback och ändringar var alla nöjda men samtidigt medvetna om att förändringar säkerligen skulle komma att ske, dels spontant under dagarna för att möta deltagarna och dels efter de första tillfällena för att ta vara på den kunskap som utvecklas i det praktiska genomförandet.

Förmöten med elevråden

För att skapa trygghet och förväntan inför heldagsutbildningen genomförde representanter från arbetsgruppen för elevrådsutbildningen ett förmöte med varje elevråd och minst en ansvarig vuxen från skolan. Under mötet fick elevrådet:

- praktisk information om utbildningsdagen.
- en videohälsning från Pussla där syfte och mål beskrivs.
- berätta om hur arbetet med elevrådet är strukturerat på deras skola.
- pepp om att dagen är rolig och att alla kan delta och att inga förberedelser krävs.

Förmötena fungerade väl och var ett bra sätt att nå alla inför utbildningsdagen så att fler kände sig trygga och förberedda.

Utbildningsdagarna

Struktur

Sammanlagt genomförde ca 120 personer, varav ca 105 elever och 15 vuxna, utbildningen. Två elevråd deltog vid varje tillfälle vilket skapade givande och roliga möten mellan skolor och unga från olika delar av staden.

8/11 Jättestensskolan och Ryaskolan

Tid: 9:00 -15:30

Lokal: Chalmers

Processledare från Pussla: Sophia Kaså och Johann Rehnberg

Representant från staden: Paula Aijmer (Stadsledningskontoret)

9/11 Frejaskolan och Torslandaskolan

Tid: 9:00 -15:30

Lokal: Chalmers

Processledare från Pussla: Sophia Kaså och Malin Kennerud

Representant från staden: Katja Knuutinen (Stadsledningskontoret)

16/11 Kärraskolan och Santosskolan

Tid: 9:00 -15:30

Lokal: Chalmers

Processledare från Pussla: Sophia Kaså och Malin Kennerud

Representant från staden: Gunnel Falck (Utbildningsförvaltningen, Center för skolutveckling)

17/11 Toleredsskolan och Guldhedsskolan

Tid: 9:00 -15:30

Lokal: Stadsbiblioteket

Processledare från Pussla: Sophia Kaså och Malin Kennerud

Representant från staden: Maria Fridén (Grundskoleförvaltningen)

Upplägg

Som bilaga till denna rapport finns en detaljerad beskrivning av utbildningsdagens upplägg. Här följer en sammanfattning av dagens innehåll.

1. Uppvärmning och incheckning

För att alla ska landa i rummet startar dagen med övningar som skapar möten, skratt och samtal om dagens tema nämligen elevråd och skoldemokrati.

2. Grupprinciper

Tillsammans skapar gruppen de principer och regler som de tycker bör gälla under dagen för att alla ska kunna delta på bästa sätt. Momentet innehåller även en reflektion kring hur grupprinciper kan vara ett stöd på klassråd och elevråd.

3. EPA - enskilt, par, alla

De två elevråden genomför gemensamt en så kallad EPA där alla först tänker enskilt, sedan i par och sist gemensamt i grupp. Frågan som de arbetade med var: Hur gör vi elevrådsarbetet roligare och mer demokratiskt? Syftet med övningen är att inventera så många olika perspektiv och erfarenheter som möjligt kring en angelägen fråga för att sedan prioritera och kategorisera det som är viktigast för gruppen. Nästa steg blir sedan att fördjupa och konkretisera de teman som gruppen tycker är viktigast.

4. Storyboard

I blandade par fördjupade sedan elevråden de teman som kommit fram under EPA:n i form av Storyboards. Varje par utvecklade en idé kopplat till det tema som de valt och presenterade idén som en ”seriestrip” med bilder och text.

5. Gallerirunda

Alla Storyboards exponerades och under en gallerirunda fick alla chans att gå runt och ta del av varandras idéer.

6. Reflektion kring medskapande metoder

Innan lunch reflekterade gruppen kring de metoder som använts under förmiddagen och hur de kan vara hjälpsamma i elevrådsarbetet på deras skola. De fick även en mer teoretisk genomgång kring medskapande metoder.

Lunch

7. EPA för varje elevråd - två elever leder

Efter lunch arbetade varje elevråd enskilt med varsin processledare. Fokuset nu var på just deras skola och elevråd. Två frivilliga elever fick chansen att med stöd leda en EPA kring frågan: Hur gör vi vårt lokala elevrådsarbete roligare och mer demokratiskt?

8. Handlingsplaner för varje elevråd

De teman som elevrådet arbetade fram under EPA:n blev sedan grund för ett arbete med att ta fram handlingsplaner. I mindre grupper konkretiserades hur elevrådet kan ta steg framåt genom att besvara frågorna: vad, hur, vem, när och 1:a steget? Handlingsplanerna presenterades och elevrådet fick hjälp att göra en sammantagen bild över de steg som de vill ta den närmsta tiden.

9. Utcheckning

Dagen avslutades gemensamt. De båda elevråden samlades i en cirkel och alla fick säga några ord om vad de fått syn på och tänkt på under dagen.

Efter genomförd utbildningsdag fick alla elever ett diplom som arbetsgruppen för elevrådsutbildningen tagit fram. Se bilaga.

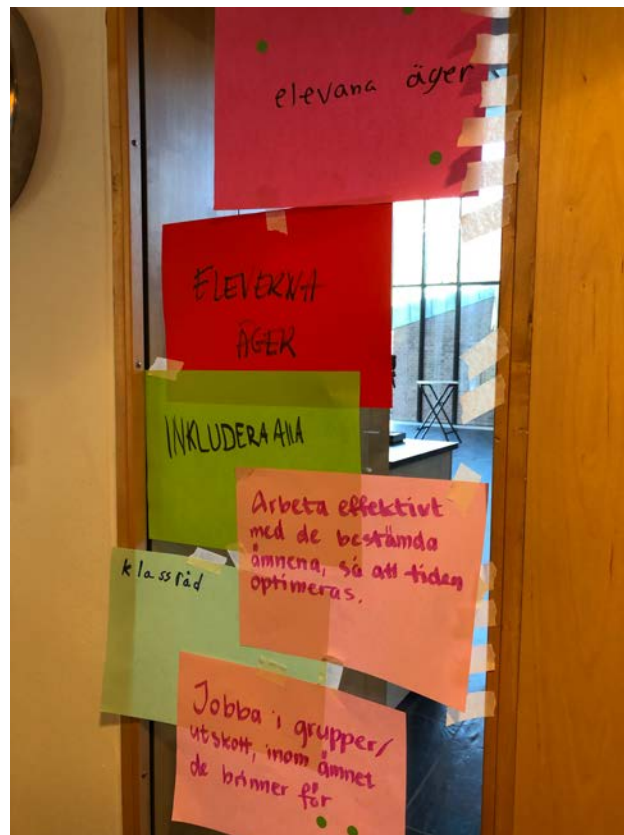
Uppföljning

Varje elevråd blev cirka en månad efter utbildningsdagen erbjudna en uppföljning via Zoom med en processledare från Pussla. Syftet var att följa upp heldagen och återkoppla och väcka liv i den handlingsplan som elevrådet gjort för att utveckla sitt sätt att organisera och genomföra elevrådsarbetet.

Sex av uppföljningarna genomfördes i december och två är planerade i januari.

Dokumentation och metodmaterial

Varje utbildningsdag dokumenterades och mailades till skolorna. Skolorna fick även ett metodhäfte där de metoder och arbetssätt som utbildningsdagen innehöll finns beskrivna i text och bild. Se Bilagor

RESULTAT

Nedan sammanfattas utbildningens resultat och hur syftet med satsningen har uppfyllts. Som bilaga till denna rapport finns även en dokumentation från varje utbildningsdag.

Ungas kapacitet att leda medskapande / Nya arbetsformer för elevråd

Utbildningsdagen och uppföljningen innebar en möjlighet för elever och vuxna som arbetar med elevråden att uppleva nya arbetsmetoder för arbetet med elevdemokratien på klassråd, elevråd och andra forum. Utbildningen var medskapande i sig själv och utvecklade kapacitet att leda genom att delta, erfara, reflektera och prova.

Deltagarnas egna erfarenhet av en dag fylld med medskapande metoder som behandlade frågor som angår dem innebar en förkroppsligad förståelse kring hur metoder och former kan stödja trygghet, engagemang och inflytande.

På eftermiddagen upprepades flera av de moment som alla upplevt på förmiddagen men i en mindre grupp och elever fick själva leda arbetet vilket ytterligare befäste de nya lärdomarna.

Vid utcheckningen var det många av eleverna som sa att de fått bra input till hur de kan jobba i elevrådet. Andra lyfte att det hade haft väldigt roligt och att lekar och övningar under dagen vore bra att använda vid klassråd och elevråd. Flera uttryckte att de lärt sig hur metoder kan hjälpa till så att fler åsikter kommer fram och beslut fattas på ett bättre sätt. Många tyckte att mötet med det andra elevrådet var både roligt och givande och att det gav idéer till hur de vill utveckla elevrådsarbetet på sin skola.

En dag går snabbt så uppföljningen var viktig för att påminna om utbildningen och följa upp handlingsplanen. Det fyllde också funktionen att påminna de vuxna om sitt ansvar så som att maila ut dokumentation och metodhäftet till eleverna och hjälpa till med strukturerna för arbete framåt.

Viktigt på lång sikt är att elevråden med hjälp av sina egna handlingsplaner provar och utvecklar sina arbetsmetoder och att eleverna får möjlighet att leda. I det arbetet är eleverna i behov av stöd från de vuxna som arbetar med elevrådet. Eftersom ansvariga vuxna varit med i hela processen bör förutsättningarna för det vara goda.

Elevdemokratien och elevrådets legitimitet stärks

Utbildningens upplägg: förmöte, utbildningsdag, uppföljning och fortsatt arbete med handlingsplan introducerade inte bara nya arbetsformer för elevråden utan gav dem även stöd att med utgångspunkt i deras erfarenheter och specifika kontext initiera och strukturera ett förändringsarbete på sin skola vad det gäller elevdemokratien och elevrådets arbete och legitimitet.

Handlingsplanen som varje elevråd arbetade fram själva under ledning av två av eleverna innebar en övning och ett exempel på hur elevrådet kan leda och arbeta fram liknande beslut på ett medbestämmande sätt framöver. Planerna utgår helt från elevernas egna

erfarenheter och kompetens och stakar ut vägen mot ett ännu mer demokratiskt och starkt elevråd.

Eleverna upplevde mötet med ett annat elevråd från en annan skola givande och det märks i handlingsplanerna att elevråden kunde inspirera och lära av varandras både lika och olika erfarenheter och förutsättningar.

Det var bra att eleverna gick utbildningen tillsammans med minst en vuxen ansvarig för att detta mer långsiktiga arbete ska kunna förankras på skolan. De vuxna fick under utbildningen lära sig nya medskapande metoder så att de kan hjälpa eleverna prova dessa även på hemmaplan men de fick också gott om tid att lyssna in och vara i dialog med sina elever kring elevdemokrati och elevrådets framtid. Det märktes att de vuxna som var med blev imponerade av sina egna elever, att de tog utbildningen på allvar och att de klev in och ledde. Kanske fick de syn på en potential som inte riktigt fått utrymme i arbetet på hemmaplan?

Ett annat resultat av utbildningen var att elevråden fick möjlighet att bli en grupp. Det var tydligt i början av dagen att de inte alltid var så sammansvetsade men att dagens gemensamma arbete i strukturerad form byggde relationer och gemenskap som kommer stärka dem även på hemmaplan.

För flera av eleverna bidrog dagen med en förståelse kring varför elevråden och elevdemokratin är viktig. De hade mer eller mindre kastats in i rollen som elevrådsrepresentant och utbildningsdagen hjälpte dem förstå och känna motivation inför sin roll.

Uppföljningen på Zoom innebar att elevråden återigen satte ljuset på utvecklingsarbetet och påminde elever och framförallt de vuxna om vikten av att öva och praktisera de nya arbetsformerna och genomföra sin handlingsplan.

Elevrådets teman

Ett viktigt resultat som inte var en tydlig målsättning med satsningen men som är väldigt värdefull är all den kunskap som deltagarna delade med sig av vad det gäller elevrådsarbetet i praktiken. Denna kunskap är guld värd för dem som ansvarar för liknande satsningar som denna framåt. Här sammanfattas de teman och idéer som var återkommande under utbildningen men mer finns att ta del av i de dokumentationer som finns som bilaga till denna rapport.

Påverkan och makt

De vuxna i skolan behöver ta elevrådet på allvar

Mer aktiv skolledning

De vuxna behöver lyssna på elevråden

Rektorns engagemang är viktigt

Elevernas egna idéer ska driva arbetet

Elevrådet ska jobba med allt i skolan, undervisningen glöms lätt bort. Det är lätt att elevrådets fokus hamnar på raster, fritid osv.

Elever äger, inte jobba med vuxnas agenda

Struktur

Bättre och tydligare struktur för både klassråd och elevråd.
En mall kring hur mötena går till
Bättre och mer tillgänglig information om när och var elevrådsmöten är ex sms, classroom.
Fler och kortare elevrådsmöten
Fler och bättre klassråd
Alla är förberedda inför mötena
Bättre klassråd så elevrådet arbetar med rätt saker
Alla som vill och brinner för elevrådet ska få vara med i det. Det måste inte vara lika många från varje klass
Ingen ska tvingas att vara med i elevrådet
Bra lokal där elevrådet alltid kan ha sina möten
Hur mötet ska vara - inga vuxna, alla får prata. förberedd

Trygghet och respekt

Hur man får fram sin åsikt på ett bra sätt
Frihet att uttrycka sin åsikt
Lugn och ro
Alla får ordet
Respektera varandra
Alla får prata
Inga dissar

Mötesformer

Rösta om förslag
Hur vi tar beslut - mer röstningar, post its, kompromissa
Roligt med fysiska övningar
Omröstningar
Ägna sig åt det som är viktigast
Tramsa inte bort tiden, vara effektiv
Möblering, sitta i cirkel, mer inkluderande
Fika!
Dela in frågor i utskott/grupper så man får arbeta med det man brinner för

Gemenskap och relationer

Aktiviteter som bygger relationer
Trygghet – lekar, aktiviteter, lära känna varandra
Bygga relationer
Fler aktiviteter tillsammans, ha roligt
Fika och trygghet
Inte bara lösa problem ha roligt också

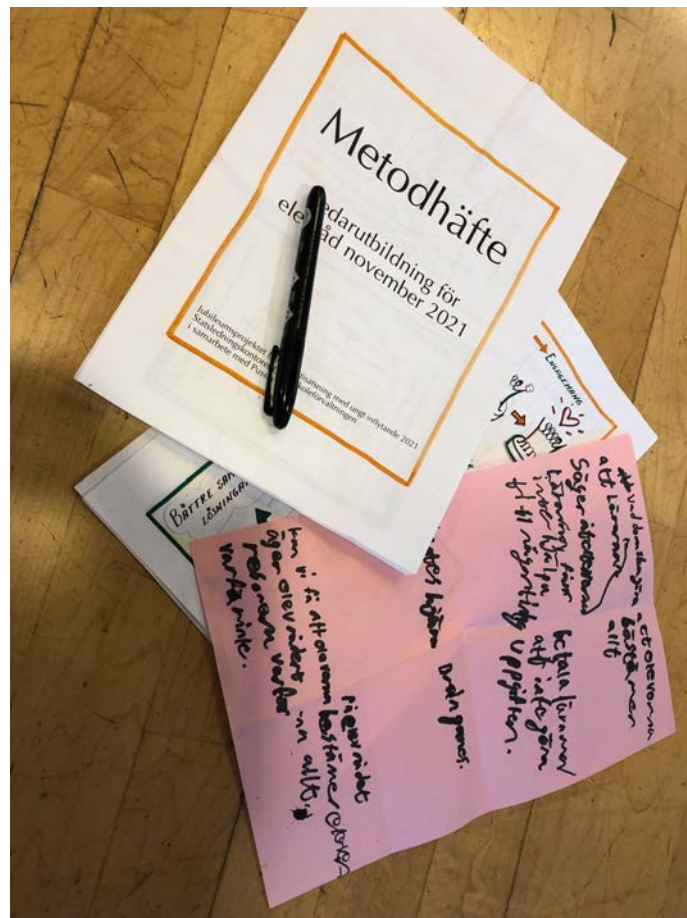
Engagemang och delaktighet

Få fler att delta - dela information om vad elevrådet gör
Göra bra klassråd så att fler blir engagerade

Visa upp elevrådet i olika forum så att fler vill delta
Inkludera alla

Utveckling

Lära av andra skolor
Studiebesök på annan skola, utflykter

REFLEKTIONER OCH MÖJLIGA STEG FRAMÅT

Nedan följer några reflektioner kring teman som känns extra viktiga att lyfta fram för det framtida arbetet med elevdemokrati. Reflektionerna är baserade på frågor som var framträdande för elevråden och eller observationer som gjorts av processledarna från Pussla.

Status och inflytande

Eleverna lyfte att det är viktigt att elevråden får möjlighet att genomföra något konkret för att ha inflytande och för att elevrådsarbetet ska få högre status. De menar också att det är viktigt att lärare och skolledning prioriterar klassråden och möter och stödjer förslag som elevrådet lägger fram.

Viktiga frågor är: Varför prioriterar inte alla skolor elevdemokratin trots att den är lagstadgad och viktig? Hur kan lärare och skolledning stödja elevrådet att gå från ord till handling och genomföra idéer som kommer från eleverna själva? Hur kan elevrådet få hjälp att identifiera korta och långa bollar och på så vis få en bra dynamik där de både arbetar med frågor som de ganska snabbt kan genomföra och med mer långsiktiga frågor?

Vikten av fungerande klassråd

De flesta elevråd var överens om att det är viktigt att klassråden fungerar på ett bra sätt: att de genomförs kontinuerligt, att de är trygga så att eleverna vågar tala och att de genomförs innan elevrådet har sitt möte. Många elever upplevde att lärare ofta ställer in klassråden och även lärare som deltog beskrev att klassråden inte alltid hinns med. Eleverna ser också ett stort problem i att många av deras klasskamrater inte vet varför klassråd och elevråd är viktigt och varför de ska delta. När klassråden inte genomförs eller inte fungerar väl har elevrådsrepresentanterna inte med sig frågor och idéer till elevrådet vilket leder till mindre engagemang och motivation även där.

Viktiga frågor är: Vad behöver lärarna för att kunna prioritera klassråden? Hur kan alla elever få mer kunskap om elevdemokratin och deras roll i den? Hur kan ett klassråd struktureras så att det blir engagerande och roligt?

Relationer och trygghet

För de flesta eleverna blev en viktig slutsats från utbildningen att det är avgörande att bygga relationer och trygghet för att deltagande och inflytande ska kunna utvecklas. Många av de handlingsplaner som skapades innehåller idéer om hur de som elevråd ska lära känna varandra och sitt uppdrag bättre men även hur de kan utveckla klassråd som är tryggare.

Viktiga frågor är: Hur kan de vuxna mer aktivt hjälpa elevrådet att lära känna varandra och bli en grupp? Vad vill eleverna göra för att bygga gemenskap? Exempel på idéer var: göra mer aktiviteter tillsammans, göra studiebesök på annan skola, göra lekar och övningar.

Information inför elevrådsmöten

Ett inte så komplext men ändå lurigt problem många elevråd upplevde var att få ordning på informationen inför sina möten. När ska vi ses och var? De informationskanaler som skolans vuxna använde var inte alltid de som eleverna hade koll på. Det verkar också vanligt att mötena är i olika lokaler och att det därför blir rörigt.

En viktig fråga är: Hur kan lärare och representanter kommunicera mellan mötena på ett sätt som fungerar i praktiken?

Exempel på lösningar var: Snapchat, sms, Classroom, gå runt om hämta alla i klassrummen när det är möte.

De vuxnas roll

Processledarna upplevde att de vuxna ibland hade svårt att hitta sin roll, sitt sätt att delta. Under en dag var det exempelvis flera vuxna som valde att lämna rummet i vissa moment då de ville ge eleverna mer utrymme och menade att det var mer demokratiskt om de inte var med alls. Vissa var med men blev passiva för att på det sättet ge utrymme och andra kunde inte låta bli att styra och förklara. En annan roll som förekom var att vara språkrör för eleverna istället för att ha tillit till att de kan tala för sig själva. Vissa av dessa dynamiker är säkerligen närvarande även på klassråd och elevråd.

Viktiga frågor är: På vilka sätt skiljer sig lärarens roll när hen undervisar respektive stödjer exempelvis ett elevrådsmöte? På vilka sätt kan läraren stödja elevinflytande och demokrati på dessa forum? Vad behöver vuxna som är ansvariga för elevrådet för kompetensutveckling?

Lärdomar för framtida utbildningar

Eleverna tyckte att utbildningsdagen var rolig och givande men flera upplevde att det hade varit bra med mer pauser. Det finns mycket relevant att göra under en dag men det är viktigt att välja det viktigaste och se till så att det finns utrymme för vila.

Processledarna är nöjda med de slutsatser som eleverna drog av dagen och som syns i elevrådets handlingsplaner men det hade varit bra med mer tid för alla att öva och prova. Det är inte möjligt att hinna allt på en dag så det blir viktigt att skolorna med hjälp utav dagen och metodhäftet hjälper eleverna att leda klassråd och elevråd på nya sätt.

Nedan följer några idéer från Pussla kring vad som skulle kunna vara steg framåt vad det gäller utvecklingsarbetet med elevråd och elevdemokrati i skolorna i Göteborg.

Film om elevdemokrati

Ett sätt att öka alla elevers kunskap om elevdemokrati, klassråd och elevråd vore att göra en kortare film som på ett peppande sätt beskriver hur och varför. Filmen skulle med fördel vara producerad av och med elever.

Film med tips till elevråd

En film till elevråd med tips om hur man får till ett bra elevrådsarbete tror vi skulle vara ett bra material för elever och vuxna.

Elevråd med erfarenhet delar sin kunskap

Vi tror att ett bra och roligt sätt för elevråd att ta del av kunskap och utveckla sitt arbete vore att ta del av andra elevråds erfarenheter och tips.

Ett forum för lärare och skolledare som är ansvariga för elevråd

Det är skolans ansvar att skapa bra förutsättningar och stöd för elevdemokratin. Vi tror att det vore bra med utbyte av erfarenheter och samarbete mellan lärare och skolledare från olika skolor kring dessa frågor.

Utbildning för vuxna ansvariga för elevråd

Det är inte helt självklart hur man som lärare eller rektor kan stötta eleverna under klassråd och elevråd. Vi tror att det vore bra att erbjuda kompetensutveckling kring hur de exempelvis kan stötta utan att ta över, hjälpa elevrådet att bli en grupp och ha ett coachade förhållningssätt.

En större samling för elevråd

Eleverna uppskattade verkligen att träffa elever från en annan skola. Vi tror att en större samling/konferens där många av stadens elevråd kan delta vore både inspirerande och lärorikt. Mötet skulle kunna innehålla utbildning, utbyte av erfarenheter och gemensamt utvecklingsarbete.

Mallar och/eller handbok

Vi tror att ett bra stöd för elevråd och klassråd vore enkla mallar kring hur man kan organisera arbetet på ett bra sätt. Det kan exempelvis vara förslag på hur ett upplägg för ett klassråd kan se ut eller en beskrivning av hur man som elevråd kan presentera sina ideér för rektorn.

